

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid Oxelöskolan i Oxelösunds kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Oxelöskolan avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngre elevernas språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd. Av författningsstödet framgår i vilka situationer som samråd ska ske och där beskrivs även de centrala begreppen i garantin.

Skolinspektionen besökte Oxelöskolan den 3 maj 2023. Besöket genomfördes av utredarna Sylvia Lindqvist och Helga Sverrisdóttir.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju med lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>).

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att arbetet på Oxelöskolan kan utvecklas avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att skapa samsyn om garantins innehåll och begrepp samt utveckla rutinerna för det gemensamma arbetet inom garantin på skolan.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar.

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation samt planering och uppföljning av stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens.
- Att utveckla arbetet med de obligatoriska samråden inom garantin så att den samlade kompetensen tas tillvara och lärarna ges stöd att utveckla undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-10-26 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se).
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8799) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena "Förberedelser för samråd" och "Genomförande av samråd" inom garantin för tidiga stödinsatser kan utvecklas.

Granskningen visar att lärare som undervisar i förskoleklass och lågstadiet och personal med specialpedagogisk kompetens inte har etablerat ett nära samarbete kring de samråd som återkommande ska ske i arbetet med garantin. De har heller inte tillsammans skapat sig en god kännedom om garantins målsättning och begrepp, och samtal förs inte om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas för att syftet med garantin ska uppfyllas. Såväl lärare som personal med specialpedagogisk kompetens har identifierat behov av kompetensutvecklingsinsatser och kollegiala samtal om utveckling av undervisningen inom ramen för garantin, men dessa har ännu inte blivit genomförda.

Granskningen visar vidare att särskild bedömning för elever som visat indikation inte alltid sker i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens, och lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar inte heller alltid stöd i varandras kompetens vid planering och uppföljning av stödinsatser utifrån garantin. Diskussioner om hur undervisning kan utformas för att bättre möta elevernas behov sker i mindre omfattning.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Ett nära samarbete kring samråd inom garantin har inte etablerats

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens inte har förberett för de samråd som är en del av arbetet med garantin. Av samtliga intervjuer framgår att berörd personal inte har samtalat om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas utifrån dess målsättning och de begrepp som är centrala i arbetet utifrån garantin.

Av intervjuer framgår vidare att det inte förs samtal på skolan om vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin, förutom när det gäller genomförande av kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov. Det saknas rutiner för de samråd som ska rymmas inom garantin, men personal med specialpedagogisk kompetens och lärare i årskurs 1-3 uppger att de ändå har samtal utifrån bedömningsstöden efter att de är genomförda. Enligt lärare i förskoleklass dokumenteras kartläggningen på skolans lärplattform och på blanketter men det är ingen på skolan som efterfrågar vad kartläggningsmaterialet visar och ingen särskild bedömning

görs i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens kring förskoleklassen när kartläggningen är genomförd.

Av såväl insänt material som av intervjuer framgår att skolans lågstadium har hög lärartäthet samt tillgång till en specialpedagog och två speciallärare. Speciallärarna ingår i arbetslaget för åk 1-3 och har löpande kontakt med lärare om enskilda elevers stödbehov. Lärare uppger dock att den specialpedagogiska kompetensen inte räcker till på skolan, och att det kan dröja lång tid innan elever får det stöd de behöver. Lärare i förskoleklass uppger att de har tackat nej till den specialpedagogiska kompetens som var avsedd åt dem, då de ansåg att behovet var större i årskurs 1-3.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens uppger att de inte har fått någon kompetensutveckling som berör arbetet med garantin. En lärare berättar att hen har varit på en föreläsning som Skolverket höll i för några år sedan, andra berättar att de har gått läsluft. Lärare uppger dock att de har behov av kompetensutveckling om garantin och dess innebörd, men att dessa behov inte har framförts till rektorn.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Resultat från materialen analyseras, men arbetet är inte likvärdigt

Granskningen visar att lärare i årskurs 1-3 och personal med specialpedagogisk kompetens löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans men att motsvarande inte sker i förskoleklassen. Lärare i årskurs 1-3 berättar att de tillsammans med kollegor i arbetslaget väljer ut de elever som är aktuella att diskutera med specialpedagogisk kompetens utifrån vad bedömningsstödet visar och personal med specialpedagogisk kompetens bekräftar att de går igenom bedömningsstödet tillsammans med lärarna i årskurs 1-3.

Lärare i förskoleklass uppger att de sammanställer elevernas resultat efter kartläggningen och sätter in stödinsatser på egen hand, utan att samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Det framgår även att övriga samråd utifrån garantin inte äger rum mellan lärare i förskoleklass och personal med specialpedagogisk kompetens, utan att en dialog med speciallärare eller elevhälsoteam sker först under våren inför årskurs 1, om oro finns för att någon elev kan få svårigheter att uppnå målen.

Kollegiala samtal om undervisningen kan utvecklas

Såväl lärare i förskoleklass som i årskurs 1-3 uppger att de inte reflekterar över eller utvärderar undervisningen i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens. I intervjuer framkommer dock att samtal om elever förs, men att de mer handlar om elevernas stödbehov än om hur undervisningen kan utvecklas.

Dessa samtal är inte heller specifikt kopplade till arbetet med garantin utan förs inom ramen för skolans ordinarie arbete.

Lärare i förskoleklass uttrycker att de skulle behöva arbeta mer gemensamt på skolan kring frågor som direkt kan stötta i undervisningen. Lärare i årskurs 1-3 uttrycker att det kollegiala lärandet hade kunnat utvecklas om de hade diskuterat garantin och att de saknar kollegiala diskussioner som bidrar till att undervisningen utvecklas.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att skapa samsyn om garantins form och begrepp samt utveckla rutinerna för det gemensamma arbetet inom garantin på skolan.**

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens (särskild bedömning, planering av stöd och uppföljning av extra anpassningar).¹

Granskningen visar att det på Oxelöskolan saknas rutiner som omfattar samtliga samråd inom garantin och som tydliggör vilka roller lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har i de olika samråden. Det saknas också samsyn om vad garantin omfattar och en förståelse för innebörden i de särskilda begrepp som särskiljer arbetet med garantin från övrigt arbete med extra anpassningar och särskilt stöd.

Genom att utforma rutiner för hur samråd inom garantin för tidiga stödinsatser ska gå till kan skolans lärare och personal med specialpedagogisk kompetens få bättre förutsättningar att utveckla en gemensam förståelse för de begrepp som är centrala i arbetet med garantin. Då samråden inom garantin förbereds och organiseras med kvalitet, kan det leda till att lärare i större omfattning får tillgång till det viktiga stödet för att utveckla och anpassa undervisningen som personal med specialpedagogisk kompetens enligt garantin ska bidra med. Detta i sin tur kan leda till att eleverna får tillgång till det stöd i rätt tid som de behöver och är berättigade till.

Gemensamma diskussioner om vad garantin omfattar och dess centrala begrepp ("visa indikation", "särskild bedömning" och "samråd") ökar förutsättningarna för att nå målen med garantin. Det är särskilt viktigt att det finns en samsyn om den låga tröskel som ska krävas för att en elev ska bedömas uppvisa "indikation".

¹ 3 kap 4 a § skollagen (2010:800)

Detta för att minimera risken för att elever som inte har så uppenbara stödbehov förblir oupptäckta.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ger lärare och personal med specialpedagogisk kompetens förutsättningar att utveckla skolans rutiner så att de innefattar samtliga tre samråd och också tydliggör lärarnas och personalen med specialpedagogiska kompetensen roller i de olika delarna. I samband med att rutinerna utvecklas kan också diskussioner föras som syftar till att nå en gemensam förståelse om vad som särskiljer garantin och dess begrepp från ordinarie arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Med fördel kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser användas i detta arbete.²

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation samt planering och uppföljning av stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens.
- Att utveckla arbetet med de obligatoriska samråden inom garantin så att den samlade kompetensen tas tillvara och lärarna ges stöd att utveckla undervisningen.

Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Ansvarig förskollärare eller lärare ska i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling och behov av anpassningar eller särskilt stöd.³ Den särskilda bedömningen liksom planering och uppföljning av insatser ska ske i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.⁴ Ansvarig förskollärare eller lärare ska även samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering och uppföljning av stödinsatser när det upptäcks att stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik.

Granskningen visar att lärare i förskoleklass gör en egen bedömning utifrån kartläggningsmaterialet samt genomför och följer upp stödinsatser på egen hand utan att samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Detta kan medföra

² Skolverket (2022). Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet. Tillgänglig via <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

³ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen.

⁴ 3 kap. 4 a § skollagen.

att elever med svårupptäckt stödbehov riskerar att inte upptäckas i tid, och att de stödinsatser som sätts in inte har optimal effekt.

Granskningen visar även att lärare i begränsad omfattning får stöd av personal med specialpedagogisk kompetens vid analys av lärares undervisning utifrån materialens resultat. Genom att rektorn säkerställer resurser så att den specialpedagogiska kompetens som behövs för att utveckla och fördjupa skolans analysarbete på så sätt att materialens resultat även kopplas till lärares undervisning kan kvaliteten i lärares undervisning höjas och bidra till att fler elever når kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper inom garantins ämnen. Såväl materialen som resultaten från de nationella provens delprov kan med fördel användas i analyser av hur väl undervisningen, extra anpassningar och särskilt stöd, fungerat för de elever som visat indikation och där man befarat att elev inte kommer nå kriterier för bedömning. Sådana analyser kan göras på såväl individ-, grupp- som organisationsnivå.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderas rektorn att verka för ett kollegialt lärande där specialpedagogisk kompetens används i analys och utveckling av lärares undervisning.

Även för detta utvecklingsområde kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser med fördel användas.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ana-Maria Koci Spång.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sylvia Lindqvist, (föredragande), utredare Helga Sverrisdóttir och utredare Roger Thuring medverkat.

⁵ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.⁶

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

⁶ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartläggnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.⁷

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.⁸

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁹

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven. Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.¹⁰

⁷ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

⁸ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁹ 3 kap. 4 b § skollagen.

¹⁰ 3 kap. 4 a § skollagen.

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.¹¹

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.¹²

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.¹³ Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁵

¹¹ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

¹² Prop. 2017/18:195 s. 86.

¹³ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.